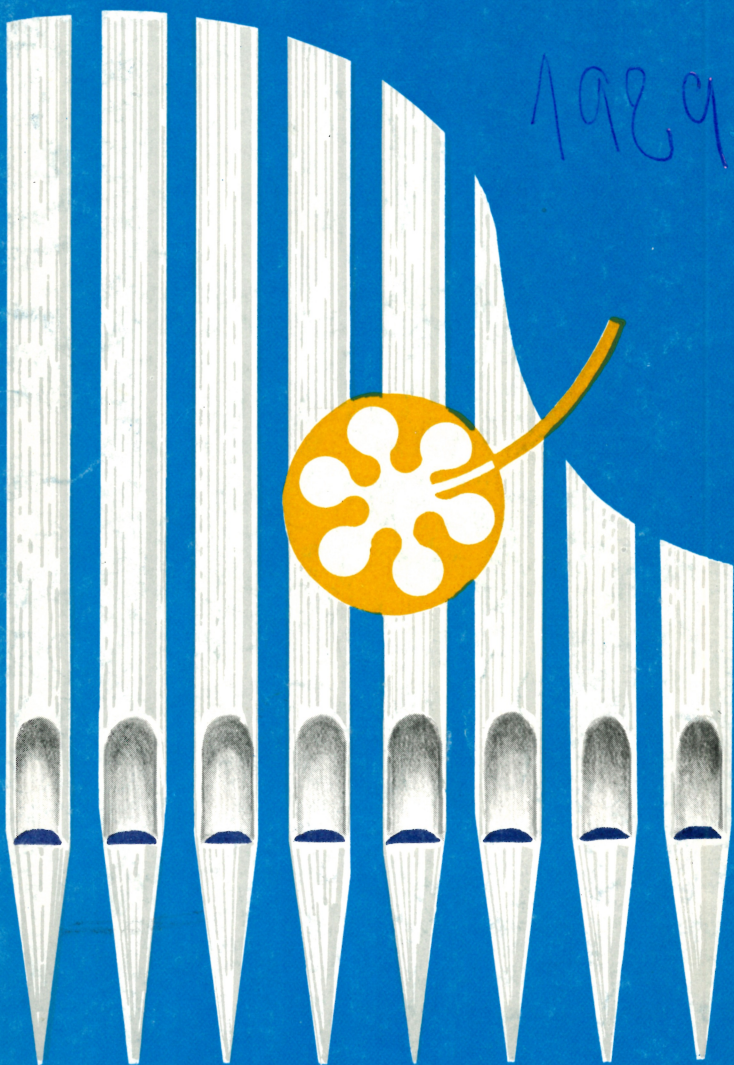

19

1989

**MEDZINÁRODNÝ
ORGANOVÝ FESTIVAL**

NÁRODNÝ VÝBOR MESTA KOŠICE
SLOVKONCERT, čs. umelecká agentúra
ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

Medzinárodný hudobný festival
XXXIV. KOŠICKÁ HUDOBNÁ JAR

XIX. MEDZINÁRODNÝ ORGANOVÝ FESTIVAL

5. mája — 17. mája 1989

Festival sa koná pod záštitou
Ministerstva kultúry SSR

PIER PAOLO BUTI sa narodil roku 1941 v Bologni. Hudobné štúdiá začal na Konzervatóriu Martini. V štúdiách pokračoval v Parme, kde študoval hru na klavíri u Lina Rastelliho a hru na organe u Elzy Bolzonello-Zojaovej a komponovanie u Camilla Togniho. Absolvoval na Konzervatóriu Boito. S úspechom sa zúčastnil viacerých majstrovských kurzov. Ako sólista hosťoval doma i v zahraničí — vo Francúzsku, Švajčiarsku, Rakúsku, Luxembursku, Španielsku, SFRJ, BĽR, ČSSR, MLR a i.

Spolupracoval s orchestrami, zbormi, komornými súbormi. Jeho repertoár siaha od skladiel XVI. storočia až po súčasnú tvorbu. Často nahráva pre rozhlas a televíziu, hosťuje na významných medzinárodných festivaloch.

Odborná kritika Pier Paola Butiho vysoko hodnotí aj ako skladateľa organových, orchestrálnych a komorných diel. Pedagogicky pôsobí na Konzervatóriu v Parme. Stará sa o organy v oblasti Reggio Emilia.

PIATOK

19.30
Dom umenia

OTVÁRACÍ KONCERT

PIER PAOLO BUTI

Taliansko

DOMENICO ZIPOLI (1688—1726)

Suita d mol
Prelúdium
Alemanda
Gavotta
Menuet

FELICE MORETTI (1791—1863)

Symfónia D dur

PIER PAOLO BUTI (1941)

Ascensione
Pentecoste

* * *

JOHANN SEBASTIAH BACH (1685—1750)

Prelúdium a fúga D dur BWV 532

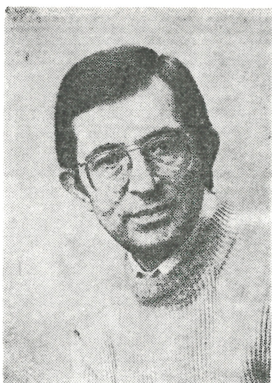
JACQUES NICOLAS LEMMENS (1823—1881)

Invocation

FRIGYES HIDAS (1928)

Fantázia pre organ

EKKEHARD SCHNECK sa narodil v roku 1934 v Köslime. Študoval cirkevnú hudbu v Herforde a hru na organe v Detmolde u M. Schneidera. Po skončení štúdií absolvoval študijný pobyt v Taliansku u L. F. Tagliaviniho a F. Germaniho a vo Viedni u A. Heillera. Od roku 1966 je organistom a zbormajstrom v Konštantinovej bazilike v Trieri a vedúcim trierského Bachovho zboru. Vede organové oddelenie na Vyskej hudobnej škole v Saarbrückene. Hral všetky Bachove organové diela. Je zakladateľom a vedúcim trierského Bachovho zboru, s ktorým uviedol veľké zborové diela od Monterverdiho, Bacha, Händla, Mozarta, Mendelssohna, Brucknera, Brahmsa, Stravinského a i. Hostoval v NSR, Belgicku, Dánsku, Anglicku i v Bratislave. Nahráva pre rozhlas a gramofónové spoločnosti doma i v zahraničí. V jeho repertoári sú organové diela skladateľov 16.—18. stor., ale i skladateľov 19.—20. stor., medzi nimi i diela našich skladateľov: L. Janáčka, M. Kabeláča, M. Sokola, P. Ebena. Venuje sa aj komornej hre, vystupuje ako čembalista s poprednými sólistami a orchestrami o i. s nemeckými Bachovými sólistami. Domáca i zahraničná kritika vysoko hodnotí jeho interpretačné umenie. Je častým hosťom na zahraničných hudobných festivaloch.

10. 5.

STREDA

20.00
Dóm sv. Alžbety

DRUHÝ KONCERT
EKKEHARD SCHNEK
NSR

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

Fantázia a fúga g mol BWV 542

FELIX MENDELSSOHN-BARTHOLDY (1809—1847)

Sonáta č. 3 A dur op. 65

I. Con moto maestoso

II. Andante tranquillo

ANTON HEILLER (1923—1979)

Tanečná toccata

JEAN LANGLAIS (1907)

Triptych

Melódie

Trio

Finále

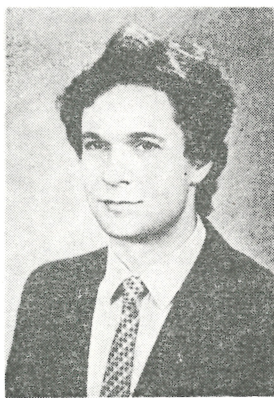
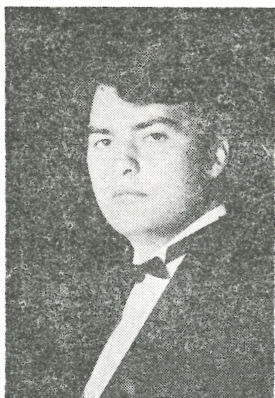
MAX REGER (1873—1916)

Fantázia a fúga na B-A-C-H op. 46

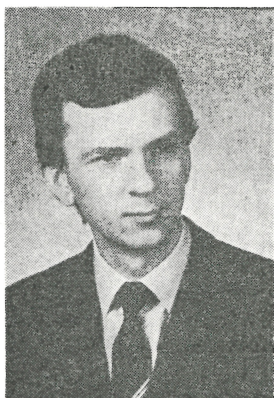
MÁRIA KOBIELSKA-TKADLČIKOVÁ narodila sa vo Vranove nad Topľou, študovala spev na Konzervatóriu v Košiciach. V štúdiu pokračuje na VŠMU v Bratislave. Zúčastnila sa súťaže M. Schneidera-Trnavského v roku 1988 kde získala 3. miesto a na súťaži „Mozartova Praha“ 2. miesto a titul laureáta.

MARTA BEŇAČKOVÁ študovala klavír na bratislavskom konzervatóriu, neskôr operný spev na VŠMU. Od roku 1986 je sólistkou komorného súboru Musica aeterna pri SF. Viackrát sa predstavila na Prehliadke mladých koncertných umelcov v Trenčianskych Tepliciach. Na speváckej súťaži M. Schneidera-Trnavského získala v roku 1985 2. cenu. V rámci BHS 1987 stvárnila postavu Starenky v koncertnej premiére opery J. Grešáka Neprebudený.

MIROSLAV DVORSKÝ absolvoval štúdium spevu na Konzervatóriu v Bratislave v triede Idy Černeckej. V roku 1983 debutoval na scéne SND úlohou Memorina v Donizettiho opere Nápoj lásky, ktorú stvárnil aj v televíznom filme. Zúčastnil sa viacerých európskych speváckych súťaží: v Parme 1984, v Helsinkách 1984 a v roku 1985 sa predstavil v semifinále súťaže mladých operných spevákov L. Pavarottiho v talianskej Modene. Absolvoval niekoľkomesačný študijný pobyt v Miláne pod pedagogickým vedením Luciana Silvestriho.

MARTIN BABJAK patrí k najmladším sólistom opery DJGT v Banskej Bystrici. Študoval na Konzervatóriu v Bratislave v triede prof. Černeckej. V súťaži slovenských konzervatórií v sólovom speve v roku 1984 získal 1. miesto. Na celoštátnej súťaži M. Schneidera-Trnavského v roku 1988 získal 2. miesto a osobitnú cenu SHF za interpretáciu cyklu Kytica lesná O. Ferenczyho.

IMRICH SZABÓ už ako 15-ročný sa začal zaujímať o organ. Rozhodujúcim sa stalo náhodné zoznámenie s I. Baróty, maďarským organistom, ktorý sa stal aj jeho prvým učiteľom. Po skončení gymnaziálnych štúdií bol prijatý na bratislavské konzervatórium do triedy I. Skúhrovej. V štúdiách pokračoval na VŠMU v Bratislave v triede prof. dr. F. Klindu. V roku 1982 bol štipendistom SHF a jeho školiteľom bol I. Sokol. I. Szabó sa zúčastnil niekoľkých medzinárodných súťaží — 1979 Pražská jar — získal 3. cenu, 1983 Medzinárodné súťaž F. Liszta v Budapešti — cena za najlepšiu interpretáciu súčasnej hudby. V tom istom roku v Trenčianskych Tepliciach získal cenu kritiky za najlepší výkon. Na interpretačnej súťaži SSR — odbor organ — v Piešťanoch udelili mu 1. cenu. I. Szabó vystúpil na mnohých koncertoch (aj v našom meste) nielen doma, ale aj v zahraničí, (ZSSR, MLR, Rakúsko a i.).

EMÍLIA DZEMJANOVÁ študovala na košickom konzervatóriu u zasl. umelca Ivana Sokola. VŠMU absolvovala v triede zasl. umelca prof. Ferdinanda Klindu. Svoj umelecký rukopis si formovala i pod vedením vynikajúceho belgického organistu Flora Peetersa na jeho majstrovských interpretačných kurzoch v Mechelene. Vystúpila na rôznych organových festivaloch a súťažiach, je laureátkou Národnej interpretačnej súťaže v Piešťanoch v roku 1983 a nositeľkou Ceny Slovenského hudobného fondu za najlepšiu interpretáciu súčasnej slovenskej skladby. Je častým hosťom na domácich i zahraničných pódiumoch. Svojou hrou si získala nielen obecenstvo, ale aj odbornú kritiku. Pôsobí aj pedagogicky na košickom konzervatóriu, kde vchovala niekoľko vynikajúcich absolventov.

14. 5.

ŠTVRTOK

19.30
Dom umenia

TRETÍ KONCERT

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

ROBERT STANKOVSKÝ — dirigent

IMRICH SZABÓ — organ,

EMILIA DZEMJANOVÁ — organ

EKKEHARD SCHNEK — organ, NSR

MARIA KOBIELSKA-TKADLČIKOVÁ — soprán

MARTA BEŇAČKOVÁ — alt

MIROSLAV DVORSKÝ — tenor

MARTIN BABJAK — barytón

KOŠICKÝ SPEVÁCKY ZBOR UČITEĽOV

KAROL PETRÓCZI — zbormajster

VLADIMÍR BOKES (1946)

Hudba pre organ a dychy

JOHANN NEPOMUK DAVID (1895—1977)

Introitus, Chorál a fúga pre organ a deväť dychových nástrojov na tému Antona Brucknera

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756—1791)

Omša C dur „Korunovačná“ KZ 317

Kyrie

Gloria

Credo

Sanctus

Benedictus

Agnus Dei

9

GARRI KONIAJEV je sólistom Abcházskej štátnej filharmónie. V roku 1975 absolvoval Štátne konzervatórium Sarandžašviliho v Tbilisi v odbore hry na klavíri a na organe (v triede zaslúžilej umelkyne Gruzínskej SSR E. Mgalobilišviliovej), potom stážoval na Čajkovského konzervatóriu v Moskve pod vedením prof. L. Rojzmana.

V roku 1980 mu bol udelený diplom na VI. medzinárodnej organovej súťaži J. S. Bacha v Lipsku.

Repertoár umelca je široký. Popri cykloch „Organová hudba XVII.—XX. storočia“ a „J. S. Bach — kompletne dielo pre organ“ sa venuje i propagovaniu organových skladieb súčasných sovietskych autorov — premiéroval mnoho skladieb od Nierenburga, Sanadzeho, Jančeka a i.

Garri Koniajev často hosťuje v kultúrnych centrách Sovietskeho zväzu, spolupracuje s poprednými sólistami a dirigentmi (Liana Isakadze, S. Sondeckison, Kurt Mazur a i.).

16. 5.

NEDEĽA

19.30
Dom umenia

ŠTVRTÝ KONCERT

GARRI KONIAJEV

ZSSR

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

Partita g mol BWV 768

Sonáta Es dur BWV 525

Allegro moderato

Adagio

Allegro

Prelúdium a fúga D dur BWV 532

* * *

CÉSAR FRANCK (1822 — 1890)

Chorál č. 1 E dur

E. ARRO

Päť kontrastov

OLIVIER MESSIAEN (1908)

Dve meditácie

11

FELIX GUBSER, po maturite začal študovať na Konzervatóriu v Zürichu, kde absolvoval v odbore hry na organe a hry na klavíri. V štúdiách pokračoval na tamojšej Vysokej hudobnej škole. Absolvoval roku 1980 s vyznamenaním. Štúdiá skončil roku 1982 u Ericha Voltenwydera, od tých čias pôsobí ako profesor hry na organe. Pedagogicky pôsobí na Kantonálnych školách Enge v Zürichu a od roku 1975 je organistom kostola sv. Petra a Pavla v Zürichu.

Felix Gubser je umeleckým vedúcim „Medzinárodných organových koncertov“ a ďalších koncertných cyklov v kostole sv. Petra a Pavla. Nahráva pre rozhlas a gramofónové spoločnosti, pravidelne hosťuje doma a v zahraničí.

UTOROK

20.00
Dóm sv. Alžbety

PIATY KONCERT

FELIX GUBSER

Švajčiarsko

CÉSAR FRANCK (1822—1890)

Chorál č. 3 a mol

CHARLES-MARIE WIDOR (1844—1937)

Andante cantabile (zo Symfónie č. 4)

LEÓN BOËLMANN (1862—1897)

Gotická suita c mol, op. 21

Introduction-Choral

Menuet gothique

Priere a Notre Dame

Toccata

* * *

ALEXANDRE GUILMANT (1837—1911)

Pastorale op. 26

Sinfonie č. 1 d mol op. 42

Introduction et Allegro

Pastorale

Finale

JÁN VLADIMÍR MICHALKO sa narodil v Myslenciaciach. Po maturite na gymnáziu študoval organ na bratislavskom konzervatóriu u prof. I. Skuhrovej. V rokoch 1972—1973 študoval na vysokej škole v Mníchove u prof. K. Richtera a zároveň aj na univerzite. Svoje štúdiá dokončil v roku 1978 na VŠMU v Bratislave u prof. dr. F. Klindu. Už počas štúdií sa úspešne zúčastnil na viacerých medzinárodných súťažiach (Lipsko, Praha, Norimberg), ako i na majstrovských interpretačných a improvizáčnych kurzoch (NDR, Holandsko, Francúzsko). V jeho repertoári sú zastúpené diela skladateľov rôznych období a štýlov. Veľkú pozornosť venuje aj štúdiu skladieb súčasných slovenských skladateľov. Koncertoval v rôznych mestách našej vlasti, s veľkým úspechom reprezentoval naše interpretačné umenie v NDR, NSR, ZSSR, Fínsku a i. Spolupracuje s Čs. rozhlasom, televíziou a gramofónovými závodmi OPUS. Kritika vyzdvihuje najmä jeho muzikálny prejav, technické vypracovanie ako i filozofické zmocnenie sa interpretovaných skladieb. V súčasnosti pôsobí na VŠMU v Bratislave ako interný aspirant.

17. 5.

STREDA

19.30

Dom umenia

ZÁVEREČNÝ KONCERT

ČESKOSLOVENSKÝ KOMORNÝ ORCHESTER

Dr. OTOKAR STEJSKAL — dirigent

FELIX GUBSER — organ, Švajčiarsko

JÁN VLADIMÍR MICHALCO — organ

EVA LUSTIGOVÁ — husle

MARGITA FLEISSIGOVÁ — violončelo

JOHANN FISCHER (1646—1716)

Ouvertüren-Suite

Prelúdium

Entrés

Menuett

Air

Ciaccona

Gavotta

JOSEPH RHEINBERGER (1839—1901)

Suita pre organ, husle, violončelo a sláčikový orchester op. 149

Con moto

Téma s variáciami

Sarabanda

Finále

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756—1791)

Divertimento C dur KZ 157

Allegro

Andante

Presto

• • •

MICHEL CORRETTE

Koncerty pre organ a sláčiky op. 26

C dur č. 4.

Allegro — Andante — Allegro

d mol č. 6.

Allegro — Andante — Presto

FELIX MENDELSSOHN-BARTHOLDY (1809—1847)

Symfónia č. 12 g mol

Fuga

Andante

Allegro molto

15

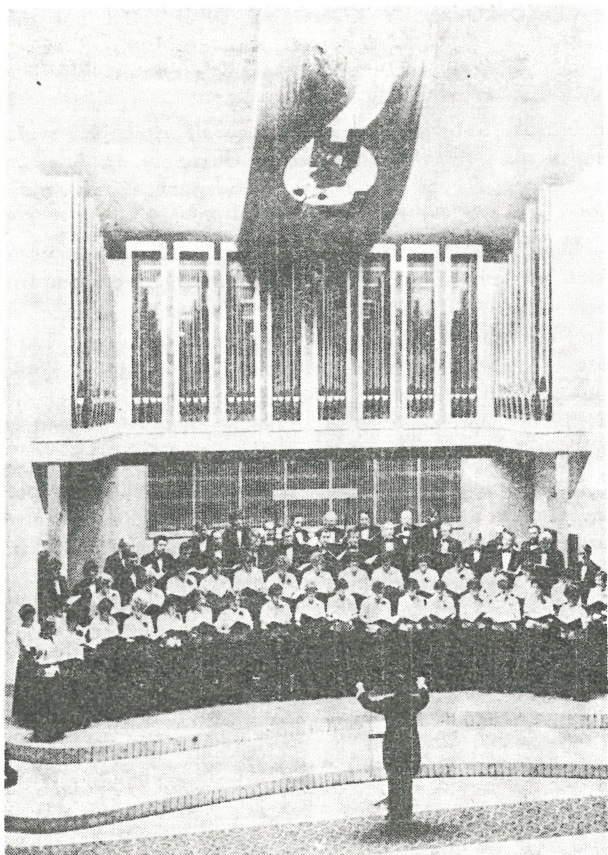
ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE vznikla uznesením Slovenskej národnej rady v roku 1968 ako druhý symfonický orchester koncertného typu. Svoju činnosť začala 1. januára 1969 a prvý koncert sa uskutočnil v rámci Košickej hudobnej jari 16. apríla 1969 v koncertnej sieni Domu menia v Košiciach, kde do dnešného dňa je aj jej sídlo. Poslaním Štátnej filharmónie — podľa štatútu organizácie — je cieľavedomým, umelecky náročným a systematickým predvádzaním hudobných diel prispievať k uspokojovaniu kultúrnych potrieb našich občanov, napomáhať ich estetickéj výchove, rozvíjať koncertný život a dôstojne reprezentovať hudobné umenie. Pri plnení svojho poslania nadväzovala Štátna filharmónia na najlepšie tradície národného a svetového hudobného umenia a osobitne sa zameriava na reprodukciu a propagáciu slovenskej hudobnej tvorby. Veľkú zásluhu na dosiahnutí umeleckých úspechov a na vybudovaní Štátnej filharmónie mal najmä šéfdirigent Bystrík Režucha, ktorý 12 sezón stál na čele tohto telesa.

Za svojej existencie Štátna filharmónia uskutočnila stovky koncertov nielen v sídle svojho pôsobenia, ale v mnohých mestách Československa a v zahraničí. Okrem večerných koncertov uskutočňuje špecifické koncerty pre Hudobnú mládež — najmä pre tých, ktorí už v rámci vyučovania nemajú hudobnú výchovu, a takto pripravuje svoje budúce publikum — a výchovné koncerty pre študujúcu mládež. V meste Košice je usporiadateľom koncertov, vrátane recitálov a festivalových cyklov (Košická hudobná jar a Medzinárodný organový festival). Osobitnou črtou Štátnej filharmónie je uvádzanie slovenskej tvorby, najmä premiér, ktoré priamo od autorov aj objednáva.

Štátna filharmónia Košice často nahráva pre Čs. rozhlas ako aj Čs. televíziu, spolupracuje aj s gramofónovým závodom OPUS. Zahraničná tlač a hosťujúci umelci — dirigenti ako aj instrumentalisti, vysoko hodnotia umeleckú úroveň a interpretačné majstrovstvo orchestra.

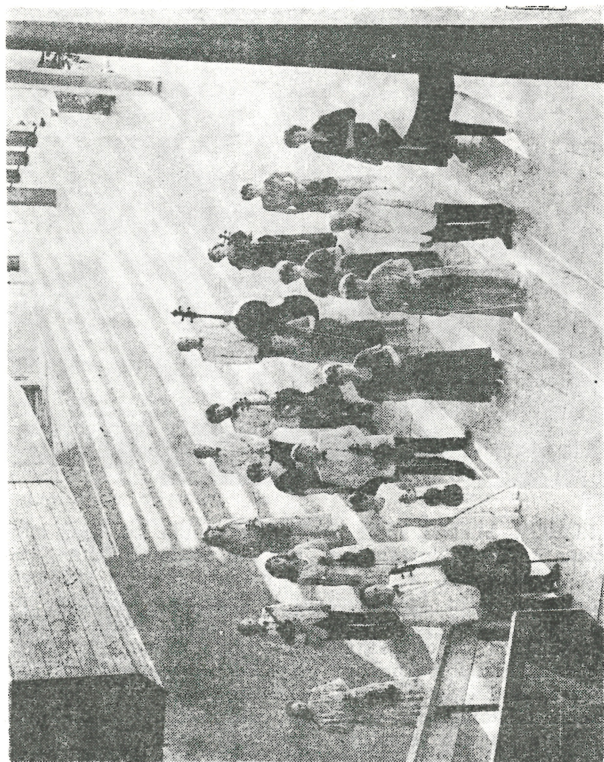
KOŠICKÝ SPEVÁCKY ZBOR UČITEĽOV vznikol v roku 1948 a od roku 1958 patrí k OOS Košice-vidiek. Na poste jeho dirigentov sa vystriedali Eugen Száraz, Štefan Gajdoš, Roman Skřepek, v rokoch 1958—72 jeho umeleckým vedúcim bol Vojtech Adamec. Pod jeho vedením sa zbor v krátkom čase zaradil medzi najlepšie vokálne súbory na Slovensku. V roku 1964 absolvoval prvý zájazd do zahraničia. V tom období jeho repertoár už obsahoval skladby autorov od baroka po súčasnosť. Zbor ročne absolvuje cca 30 vystúpení a zúčastňuje sa na náročných súťažiach a festivaloch zborového spevu, kde dosahuje vynikajúce výsledky. V roku 1968 získal štátne vyznamenanie „Za vynikajúcu prácu“. Je nositeľom „Ceny mesta Košíc“ a ďalších národných cien a čestných uznaní. V r. 1983 mu MK SSR udelilo čestný titul „Zaslúžilý kolektív ZUČ“ za dlhoročnú prácu pri rozvíjaní socialistickej kultúry. V rokoch 1972—76 umeleckým vedúcim bol Ondrej Lenárd a po ňom preberá umelecké vedenie Karol Petróczy, koncertný majster Štátnej filharmónie v Košiciach. Svoj muzikantský talent rovnako precízne uplatňuje i pri vedení vokálneho súboru, s ktorým absolvoval 33 koncertov v ZSSR, NDR, MLR, BLR, NSR, Rakúsku.

ČESKOSLOVENSKÝ KOMORNÝ ORCHESTER bol založený v roku 1957 a po veľkom úspechu v Salzburgu (1964) navštívil skoro všetky európske a americké štáty, kde uskutočnil aj viacej rozhlasových a gramofónových nahrávok. S orchestrom spolupracovali vynikajúci svetoví sólisti ako napríklad R. Lupu, S. Gazzeloni, H. Baumann a i. Súbor vystupoval na mnohých významných festivaloch, napr. v Prahe, Paríži, Bruseli, Salzburgu atď.

Československý komorný orchester je súborom umelcov, ktorí vynikali už počas štúdií na slávnom pražskom konzervatóriu. Študovali u prof. dr. Stejskala. Pretože súbor kladie veľký dôraz na mimoriadnu umeleckú výspešnosť, sú všetci členovia zároveň i jeho sólistami. Reprodukčný štýl vychádza z bohatých českých národných tradícií. Je ovplyvnený aj obsadením orchestra, národným temperamentom, elánom členov ako aj repertoárom.

Dušou orchestra je jeho zakladateľ a dirigent, prof. dr. **Otakar Stejskal**. Je absolventom pražského konzervatória a Karlovej univerzity v Prahe, znamenitý huslista, člen niekoľkých vynikajúcich komorných orchestrov, od roku 1951 jeden z najlepších pedagógov husľovej a komornej hry na pražskom konzervatóriu.

RÓBERT STANKOVSKÝ sa hudbe venuje od útlej mladosti. Študoval klavírnú hru, hru na zobcovej flaute, hoboji a klarinete. V štrnástich rokoch začal s aktívnym dirigovaním. Na konzervatóriu v Bratislave študoval hru na klavíri a dirigovanie. Už počas tohto štúdia vystúpil ako dirigent na profesionálnom pódium doma i v zahraničí. V štúdiách pokračoval na VŠMU v triede národného umelca Ladislava Slováka. Úspešne vystupoval na čele našich symfonických orchestrov, nahrával so Slovenskou filharmóniou pre televíznu spoločnosť NAK Tokyo. Predstavil sa ako dirigent v NDR, Španielsku, MLR, ZSSR, Rakúsku, USA a i. Štúdium dirigovania rozvíjal na Ecole normal de musique Alfred Cordot v Paríži u Gérarda Derosa. Venuje sa symfonickému aj opernému dirigovaniu. Na dirigentskej súťaži ČSSR získal 1. miesto. Od 19. sezóny je dirigentom Štátnej filharmónie.

Je to nepochybná pečať génia, ktorá spôsobuje, že dielo **JOHANNA SEBASTIANA BACHA** ostáva neustále živé, napriek neprestajne narastajúcemu časovému odstupe od doby jeho vzniku.

K raným organovým skladbám J. S. Bacha patria štyri partity, písané v Lüneburgu. **Partita g mol „Sei gegrüßet, Jesu gütig“** je zo všetkých najdokonalejšia, pravdepodobne aj preto, že ju autor neskôr prepracoval. Nadväzuje na techniku partity, ktorú pred Bachom brilantne rozvinuli Sweelinck, Scheidt, Pachelbel a iní. Skladba zaujme veľkosťou svojej osnovy a starostlivo vypracovaným partom, v ktorom sa spája kontrapunkt s variačnou technikou. Veľkolepú stavbu predstavuje jedenáť variácií na tému uvedeného chorálu. Napriek vážnemu charakteru chorálového textu (vychádzajúceho z úmrtnej piesne a piesne útechy) prejavuje sa vo virtuózných a fantázijsky bohatých zmenách chorálu hudobnú radosť, svedčiaca o mladíckom rozlete autora. **Šesť triových sonát** pochádza z doby Bachovho pôsobenia v Lipsku. Boli skomponované pre syna Wilhelma Friedemanna z pedagogických dôvodov. Tri hlasy (pravá, ľavá ruka, pedál) sú vedené tak samostatne, že na nijakom mieste nedochádza k akordickému spojeniu. Hlasy sa spájajú iba zvukom v priestore. Poslucháč ich vníma kompaktné, pričom netuší, aká je ich interpretácia problematická („vysoká škola hry na organe“). Bach jednotlivé melodické línie odlíšil charakterom, registráciou, pričom preberá formu talianskeho koncertu rýchlo — pomaly — rýchlo. Okrajové časti sú spracované kontrapunkticky, pomalé časti majú pôvob lyrickosti. V **I. sonáte Es dur** je Adagio napísané v duchu pomalej siciliány; ovplyvnená je trisonátou Corelliho typu. **Fantázia a fúga g mol** je v svojej zvukovej nádhere, impozantnosti a vnútornej dramatickosti jednou z najkrajších a najveľkolepejších Bachových organových kompozícií. Vznik diela sa zaraďuje do doby skladateľovho pôsobenia v Köthene, hoci obe časti nenapísal pravdepodobne súčasne. Jasný a pevný pôdorys fantázie sa rozčleňuje na päť dielov: akordické i pasážové behy tokátového charakteru sú dvakrát prerušené arióznym fugátom, ktoré vnáša pocit ukľudnenia do neobvyčajne vypätej a dramatickej hudby. V plnej zvykovosti, odvážnej chromatike i bohatých moduláciách anticipuje sloh, ktorý sa objaví až o vyše sto rokov neskôr. K fúge sa viaže osobitná udalosť: Bach ju predviedol ako improvizáciu pri svojej návšteve v Hamburgu, kde sa uchádzal o miesto organistu v roku 1720. Téma fúgy je nepatrnou obmenou starej nizozemskej ľudovej piesne, čím si Bach zrejme chcel uctiť prítomného, vtedy už skoro storočného renomovaného organového

majstra J. A. Reinkena, ktorý sa pochvalne vyjadril o jeho schopnostiach. Oproti fantázii fúga pôsobí oveľa vyrovnanejším a pokojnejším dojmom. Jej charakter určuje rozsiahle profilovaná téma, ktorá bola v tých časoch neobvykle rozmerná a ťažká. Ako celok dýcha stavebným majstrovstvom i mohutnou jednoliatosťou koncepcie. **Prelúdium a fúga D dur** predstavuje obdobie mladického elánu a uvedomenia si svojej nedostihnuteľnej zručnosti. Životopisci zhodne označujú toto dielo za jednu z najoslnivších organových skladieb majstra. Je to skvele znejúca hudba: spočiatku slávnostná, s fanfárovým úvodom, v strednom diele pretkaná vnútornou pohodou, ktorá ale vyúsťuje do stiesneného, takmer bolestného záveru. Fúga je priezračná, nezaťažaná ani kontrapunkticky ani harmonicky. Šestnástinový pohyb v celom priebehu jej dodáva na virtuozite a brilantnosti, motív zo začiatku témy je tak trochu „diabolus“, neustále mení svoju podobu: buď zjasňuje diskant, alebo stemňuje bas.

Historický vývoj starej talianskej hudby a organa sa vyznačuje stálosťou a zachovávaním tradícií. Organ je prevažne jednomanuálový, jeho zvuk, spevný, jasný a prehľadný. Väčšinu registrov tvoria princípálové hlasy, ktoré spolu tvoria ripieno. Takýto jednoduchý nástroj mal k dispozícii i **DOMENICO ZIPOLI**, skladateľ a organista, ktorý neskôr odchádza ako jezuitský misionár do Argentíny. Jeho tvorba je významnou súčasťou čembalovej a organovej barokovej hudby. Uvedené klasické zásady koncepcie talianskeho organa sa udržali aj v nasledujúcom vývoji 17.—18. stor. Tým, že talianski organári dlho odolávali stredoeurópskym vplyvom, dodnes sa prejavujú snahy o zachovanie vlastných klasických prvkov a pestovanie vlastnej estetiky. Do organu 19. stor. pridávajú sa len veľmi skromne romantické jazykové a sláčikové registre a princípál 16', s cieľom zahusťenia a stmavenia celkového zvuku. **FELICE MORETTI** je reprezentantom nie početne v hudobnej literatúre zastúpeného talianskeho organového romantizmu.

Koncom 17. stor. prenikalo do francúzskej organovej hudby čoraz viac svetských prvkov, čo jej dodávalo nový charakter. Francúzski skladatelia-organisti tých čias si svojou virtuóznou technikou získavali obdiv a uviedli do úžasu početné publikum. Organ sa stal centrom pozornosti. **MICHEL CORRETTE** pôsobil dlhé roky ako organista, najskôr v jezuitskom kolégiu v Paríži, neskôr u princa z Condé a u kniežata z Angouleme. Dielo M. Corretta je rozsiahle a tvorí ho mnoho skladieb pre or-

gan, čembalo, husle, flautu, ako i omše a motetá. Komponoval aj fúgy, ale väčšinu jeho tvorby predstavujú charakterové skladby s melodickým a zvukomalebným elementom v popredí. Príkladom takejto hudby je **6 koncertov, op. 26**, v ktorých sa usiloval zladiť tematickú inšpiráciu zakotvenú v domácom ľudovom umení s talianskym kompozičným myslením. V tomto spojení spočíva do veľkej miery pôvab Correttových skladieb.

Umelecký vývoj **FELIXA MENDELSSOHN-BARTHOLDYHO** prebiehal veľmi úspešou cestou. Bol lyrický založený, nachádzal inšpirácie v poézii a maliarstve. Vyrastal v blízkosti veľkých osobností svojej doby, aj znamenité vzdelanie mu predurčovalo šťastnú dráhu umeleckého napredovania. Neproblematickou a jemne odľahčenou a uhladenou hudbou si našiel mnohých obdivovateľov. V jeho tvorbe upútava vyrovnanosť, jas, priam snečná pohoda, ideálna možnosť realizácie tvorivých plánov, úcta k tradícii. Ako veľký obdivovateľ Bachovej hudby (stal sa iniciátorom jej renesancie) mal vrelý vzťah k organovej tvorbe. Jeho organový odkaz tvorí, okrem iných, **6 sonát**, ktoré nesú pečať jeho rukopisu. **III. sonáta A dur** má virtuózne koncipovanú prvú časť, ktorá po akordickom úvode, vo svojom strednom dieli, spracováva chorálovú melódiu „Aus tiefer Not“. V tejto časti je sústreďené myšlienkové a obsahové bohatstvo, ako aj kompozičné majstrovstvo. Druhá časť nezapiera autora klavírných Piesní bez slov: je hlboko lyrická, krása hudobnej témy spočíva v jej intímnom charaktere a jednoduchosti. Touto meditatívnou, tichou a pomalou časťou sa i sonáta uzatvára.. Svetovú úroveň dosiahla francúzska organová hudba v diele **CÉSARA FRANCKA**. Tento skromný umelec, ktorý zožal úspech ako skladateľ až na prahu smrti, prežil vlastne celý život v ústraní. Uznávali ho predovšetkým ako neobyčajného improvizátora a virtuózneho organistu. V jeho hudobnom myslení sa spájajú prvky francúzskej elegantnosti, farebnosti, jemnej náládovosti a stavebnej kultivovanosti s germánskou premyslenosťou a sklonom k monumentalite. Ako organista v parížskom kostole Ste. Clotilde mal k dispozícii jedinečný nástroj s neopakovateľnými zvukovými kombináciami, čím prispel k syntetizácii pojmu symfonického organu. Krása a ušľachtilosť melodickej invencie je u Francka v rovnováhe s klasicou vyváženosťou formy.

Chorály sú Franckovým hudobným testamentom. Napísal ich krátko pred smrťou a tvoria jeden z vrcholov organovej tvorby. Silný filozofický náboj vytvára analógiu s poslednými Beethovenovými sláčikovými kvartetami. Chorál vo Franckovom poňatí predstavuje fantáziu na vlast-

né témy, z ktorých jedna dostáva v priebehu skladby stále výraznejší charakter, aby sa nakoniec presadila ako dominantná. Francové polyfóniou oplývajúce chorály — fantázie s bohatou chromatikou sú vystavané dômyselne a pôsobi-vo, ich pokojný tok navádza dojem meditácií, plných vnútornej sily, hĺbky a úprimnej vážnosti. Tvorba nemeckého skladateľa **MAXA REGERA** spadá do štýlovo nesúrodého obdobia prelomu storočí, keď v lone dozívajúceho romantizmu klíči silná protiromantická reakcia najmä v podobe francúzskeho impresionizmu a vzmáhajúceho sa expresionistického hnutia.

Reger — zväčša zaraďovaný do „tristanovskej“ straussovsko-mahlerovskej generácie — stál v podstate bokom od ideového kvasu doby. Tvorivým programom a orientáciou na absolútnu hudbu sa prímkol k Brahmsovej estetike, polyfonickým myslením siahol k bachovským inšpirujúcim prameňom. Pritom sa nevzdal harmonických výdobytkov wagnerovskej chromatiky a modulačne ju v mnohom obohacoval. Doménu Regerovho skladateľského odkazu je organová tvorba. Reprezentuje ju 36 opusov, z ktorých polovica sú veľké cyklické kompozície. Každým novým opusom stupňuje a komplikuje Reger svoje výrazové prostriedky tak, že technická náročnosť veľkých diel je na hranici hrateľnosti. Grandiózne koncipovaná **Fantázia a fuga na B-A-C-H** je poctou veľkému lipskému majstrovi, a to nielen ukázkovou kompozičnou prácou s veľkými a obľúbenými formami barokovej hudby: charakterizuje ju prieborná chromatická harmónia, balansujúca neraz až na hranici tonality, expresia a vnútorné napätie harmonických väzieb.

Orchestrálne čítanie romantikov vyžaduje od organa nové farby, bohatšie na nuansy, viacej rafinované. Jasné, kryštality čisté farby barokových nástrojov sa zatemňujú tmavšími, sladšími, tklivými a expresívnymi registrami. Na jednej strane sa organ rozširuje a monumentalizuje, na druhej strane je schopný vykresliť najintímnejšie nálady. Francúzsky organový romantický štýl charakterizuje ľahkosť, virtuosita, elegancia, nápaditý vonkajší lesk a špecifický odtieň lyrizmu. Medzi známych skladateľov poľnohrovej doby patril **LEON BOËLL-MANN**. Rodák z Einsisheimu bol žiakom E. Gigoulta. Skladateľský talent prejavil už v mladosti. Hoci sa neorientoval výlučne na organ, zostal tento nástroj v centre jeho záujmu, pokračujúc tak v tradícii francúzskych organových škôl. Nestalil plne rozvinúť všestranný talent: zomrel mladý, 35-ročný.

Gotická siuta nie je štylizáciou do stredovekej hudby. V názve sa objavuje aktuálnosť módnosti gotickej hudby,

Do histórie nemeckej hudby minulého storočia sa **JOSEPH GABRIEL RHEINBERGER** zapísal predovšetkým ako vynikajúci pedagóg organovej hry. Mníchovský organista, dirigent a profesor na kráľovskom konzervatóriu, člen berlínskej akadémie a čestný doktor mníchovskej univerzity vychoval celú generáciu výkonných umelcov a skladateľov. Pre Rheinbergerovo skladateľské úsilie je charakteristická väzba s tradíciou, vedomé zrieknutie sa novoromantických lisztovsko-wagnerovských prínosov a závislosť od podnetov barokového a klasicistického odkazu. Napriek myšlienkovému konzervativizmu však jeho skladby nezaprú vybrúsený autorov cit pre formu i prehľadnosť v traktovaní tematického materiálu, čo potvrdzuje aj 20 sonát a množstvo žánrovo členitého, dnes už zriedkavo hraného diela.

Rakúsky skladateľ **JOHANN NEPOMUK DAVID** študoval vo Viedni. Riaditeľ konzervatória v Lipsku a Salzburgu pôsobil od r. 1948 ako profesor skladby v Stuttgarte. Významný predstaviteľ súčasnej hudby, najmä inštrumentálnej, venoval veľkú pozornosť organovej hudbe. Nadväzoval na barokové tradície, najmä na bachovskú polyfóniu. Okrem kompozičnej a pedagogickej práce sa venoval i teoretickému bádaniu: je autorom štúdií o dielach Bacha, Mozarta a iných.

Pedagogicky pôsobil aj belgický skladateľ a organista **JACQUES NICOLAS LEMMENS**. Je autorom početných pedagogických štúdií, organovej školy a tiež rôznych charakterových skladieb. Vychoval mnoho známych organistov a dnes je po ňom pomenovaný inštitút v Belgicku.

OLIVIER MESSIAEN, jedna z prominentných skladateľských osobností súčasnej hudby, predstavuje moderný pendant k Bachovi. Podobne ako on, zhrnul dovtedajšie spôsoby nástrojovej štylizácie, vtlačil im osobitnú pečať svojskej a nezameniteľnej hudobnej reči a využil možnosti organového zvuku a nástrojového použitia epochálnym spôsobom. Messiaenovo rozsiahle dielo je napriek novátorstvu pevne späté s tradíciou, ktorú obohacuje o ne všedné harmonické, melodické, ale najmä rytmické čítanie, odvodené z indickej a gréckej rytmiky a iných exotických kultúr. Zahŕňa rozličné elementy hudobného vyjadrovania: gregoriánsky chorál, zvukomalebné prvky a koloristiku, spev vtákov a prírodné zvuky vôbec, konštruktívne prvky modálnej techniky a polyfónie. Messiaenova hudobná reč znie charakteristicky a výrazne, je nezameniteľne osobitá. Má vzťah k výtvarnému umeniu: farebnosť je inšpirovaná kostolnými vitrážami a opali-

zovaním horských kryštálov. Stavia proti sebe rozličné techniky hry, nové a frapantné rytmické postupy, uvedomelo počíta s akustikou, má výrazný farebný a dynamický cit. V prvom predhovore k svojmu cyklu *La Nativité du Seigneur* si Messiaen postavil motto k celému organovému dielu: „Cit a úprimnosť predovšetkým. Ale sprostredkované poslucháčovi jasnými a pôsobivými prostriedkami.“

Francúzsky skladateľ a vynikajúci organový virtuóz **JEAN LANGLAIS** pôsobí ako organista v Sainte-Clotilde v Paríži. V súčasnosti patrí k najlepším svetovým organistom. Pre jeho tvorbu sú príznačné tieto konštanty: úzka prepojenosť na gregoriánsky chorál, modálna komplexná harmónia, záľuba v arabeskách a sklon k individuálnej, štýlu a ambíciách každého diela zodpovedajúcej forme. Napriek bohatosti hudobného materiálu len zriedkavo dospieva ku komplikovaným štruktúram. Charakteristická je pravidelnosť, akordická hra, reminiscencie na organové techniky minulých storočí.

Rakúsky skladateľ a organista **ANTON HEILLER** je od roku 1945 profesorom organovej hry nia viedenskej hudobnej akadémie. Od roku 1952, keď zvíťazil na organovej súťaži v Haarleme, spája úspešne koncertnú činnosť s pedagogickou. Komponuje v náročnom polyfónnom slohu. Popri orchestrálnej hudbe sa venuje najmä komponovaniu organových skladieb; **Tanečná toccata** je jednou z jeho najznámejších a najhrávanejších čísel.

VLADIMÍR BOKES inklinuje od svojich tvorivých začiatkov k racionálnemu až konštruktívnemu typu kompozičnej práce — od prvých kompozícií prejavuje evidentný záujem o tvorivé rozvíjanie odkazu Druhej viedenskej školy. Stavia na organizovanej kompozícii, s využitím aleatoriky, ktorú kombinuje so seriálnou technikou, s dôrazom na netradičnú zvukovosť.

Takmer každá nová skladba kladie na interpretu nové, osobité požiadavky, ktoré netvoria jednotu alebo systém, ale označujú sa iba ako techniky. Improvizatívny charakter a nemožnosť generalizovať prednesové postupy zatiaľ nedovoľuje zhrňujúci ani hodnotiaci pohľad. Všeobecne možno konštatovať, že najnovšie skladateľské úsilie je dôkazom, ako úzko je spätá hudba so zvukovosťou a že jej možno správne porozumieť iba v tejto vzájomnej väzbe. Z tohto pohľadu hodnotíme hudbu **FRIGYESA HIDASA**, **ARROA** a **BUTTIHO**.

JOHANN FISCHER bol vynikajúcim nemeckým skladateľom a klaviristom na prelome 17. a 18. storočia. Jeho diela, najmä klavírne, boli ovplyvnené predovšetkým francúzskymi clavicembalistami. Klavírne skladby J. Fischera patria medzi najlepšie diela klavírnej literatúry neskorého

baroka. Zbierka *Ariadne musica* je predchodcom Temperovaného klavíra J. S. Bacha. Francúzsky vplyv zbadáme aj v jeho orchestrálnych dielach, z ktorých na dnešnom koncerte odznie **Ouvertüren-Suite**.

Zakladateľský význam tvorby **FELIXA MENDELSSOHN-BARTHOLDYHO** spočíva najmä v malých inštrumentálnych a vokálnych formách, ktoré dokázal obohatiť pôvabným poetickým obsahom. Jeho 12 symfónií predstavuje súbor skladieb bez opusového radenia, ktoré nesú charakteristické známky romantickej symfónie, nadväzujú na odkaz Haydna a Mozarta, ale súčasne predurčujú etapu romanticky snivých symfónií Mahlera ba i Dvořáka. Melodické oblúky Mendelssohnových hudobných myšlienok sú jasne členené, klasická vyrovnanosť a harmónia obsahu je presvietená bezstarostnou láskou k životu, ale najmä decentosťou prejavu, akoby naplnil svoju túžbu zjednotiť klasickú formu s romantickým obsahom.

Celkom mladý **WOLFGANG AMADEUS MOZART** podnikol niekoľko študijných ciest do Talianska, kde sa dokonalo zoznámil s tamojšou hudobnou tvorbou, čo malo nemalú odozvu na skladbách komponovaných v tom čase. Okrem talianskeho nádychu badáme však v skladbách uvedeného obdobia aj vplyvy hudby nemeckej, predovšetkým oboch Haydnovcov Michaela a Josepha, s ktorými sa Mozart stretol po návrate do Salzburgu. Obojaký vplyv možno sledovať na početných dielach, napr. na prvých pokusoch o kvartetá, ktoré podľa Haydnovho vzoru nazval divertimentami. **Divertimento C dur KZ 157** vzniklo pravdepodobne v r. 1773. Tri časti a štýl v mnohom pripomína taliansku hudbu, ale niektoré kontrapunktické úseky dávajú tušiť vplyv nemeckej hudby. Táto skladba je viac známa ako Sláčikové kvarteto C dur.

Bohatý je zoznam Mozartových chrámových skladieb. Napísal 19 omší. Tieto diela vznikli zväčša v ranom období skladateľa a boli písané na objednávku. Mozartove omše sa vyznačujú snahou o dosiahnutie čo možno najpríjemnejšieho, hladkého znenia. Omša C dur KZ 317 „Koronovačná“ je predposlednou omšou salburgského obdobia. Dokončená bola 23. 3. 1779. Názov dostala preto, lebo bola napísaná pri príležitosti korunovania zázračného obrazu Matky božej v pútnickom mieste Maria Plain neďaleko Salzburgu. Patrí medzi najhranejšie Mozartove cirkevné diela. Typickým spôsobom reprezentuje svoj druh, je formovo uzavretá, nie príliš dlhá, primerane vážna, skeve znejúca a v technických detailoch zaujímavá. Prosté, homofonické spracovanie zboru, obratná tematika a priehľadná stavba sa pričínili o popularnosť tohto diela.

DISPOZÍCIA ORGANU V DOME UMENIA

I. manuál

Burdon	16'
Principál	8'
Flauta rúrková	8'
Oktáva	4'
Flauta zobcová	4'
Kvinta	2 2/3'
Superoktáva	2'
Mixtúra 5—6x	1 1/3'
Trúbka	16'
Trúbka	8'
Trúbka sólová	8'
II/I	
III/I	

II. manuál

Kryt	8'
Kvintadena	8'
Principál spevný	4'
Flauta kopolová	4'
Oktáva	2'
Flauta lesná	2'
Kvinta	1 1/3'
Septima	1 1/4'
Superoktáva	1'
Nóna	8/9'
Seskvialtera 2x	2 2/3'
Aktúra 4—5x	2/3'
Roh krivý	8'
Šalmaj	4'
Tremolo	
III/II	

III. manuál

Flauta drevená	8'
Viola	8'
Principál	4'
Roh nočný	4'
Nazard	2 2/3'
Flauta priečna	2'
Tercia	1 3/5'
Flauta syčivá	1'
Mixtúra 4—5x	1 1/3'
Cimbal 3x	1/3'
Dulcian	16'
Hoboj	8'
Trúbka jasná	4'
Tremolo	

Pedál

Principál	16'
Subbas	16'
Oktáva	8'
Flauta krytá	8'
Superoktáva	4'
Pommer rúrkový	4'
Flauta plochá	2'
Mixtúra 6x	2 2/3'
Pozaua	16'
Trúbka basová	8'
Klarina	4'
I/P	
II/P	
III/P	

PATRONÁTY

5. 5. 1989

ZV ROH Poliklinika Sever
ČŠV SZM Vysoká škola veterinárska
SPŠ hutnícka

10. 5. 1989

FV SZM Hutnícka fakulta VŠT
FV SZM Pedagogická fakulta UPJŠ
FV SZM Filozofická fakulta UPJŠ
ZV ROH Datasystém

11. 5. 1989

ZV ROH Lekárka fakulta UPJŠ
ZV ROH ZŤS
ZV ROH Hutný projekt
FV SZM Strojnícka fakulta UPJŠ
SPŠ stavebná

14. 5. 1989

MsV ZČSSP
FV SZM Elektrotechnická fakulta VŠT

16. 5. 1989

ZV ROH Cestné stavby PR
FV SZM Stavebná fakulta VŠT
FV SZM Prírodovedecká fakulta UPJŠ

17. 5. 1989

ZV ROH Stavoprojekt
FV SZM Právnická fakulta UPJŠ
FV SZM Banícka fakulta VŠT
SPŠ elektrotechnická

Programový bulletin

XIX. MEDZINÁRODNÝ ORGANOVÝ FESTIVAL

Zodpovedný redaktor: Dr. Ladislav Túry,
predseda Prípravného výboru KHJ

Zostavila: Angela Janušková

Rozbor skladieb: Emília Dzemianová

Obálka: akademický maliar Tibor Gáll

Foto: Slovkonzert, Jiroušek, Písecký, Trn

Náklad: 1000 ks

Cena: Kčs 3,—

Redakčná uzávierka 29. 3. 1989

